

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की
माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली
फैसला

०७०-CR-०७८८

मुद्दा:-बैदेशिक रोजगार।

अशोक सुनवारसमेतको जाहेरीले नेपाल सरकार१ पुनरावेदक
वादी

विरुद्ध

भारत गुजरात अवस्थित वर्ल्ड सोलुसन भन्ने कम्पनीको सञ्चालक बताउने हाल
काठमाडौं, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३५ बस्ने निलेश पाण्डे.....१
भारत, बिहार छपडा, पानापुर थाना बस्ने निक्लेश पटेल भन्ने मिथिलेश पटेल.१
भारत बिहार छपडा जिल्ला इशुवापुर थाना बस्ने त्रिलोकीप्रसाद१ प्रत्यर्थी
ऐ. शिवपुर बस्ने मनोजकुमार१ प्रतिवादी
ऐ.ऐ. बस्ने पशुपती रावत१
भारत, गुजात अहमदाबाद स्थित ड्रिम सोलुशनका सञ्चालक जयसक्रान्ती
भाइ पटेल.....१
ऐ.ऐ.का सञ्चालक अर्पित पटेल१

सुरु तहमा फैसला गर्ने:-

अध्यक्ष श्री मीरा खड्का,
सदस्य श्री अग्नीप्रसाद थपलिया
सदस्य श्री रवी शर्मा अर्याल
बैदेशिक रोजगार न्यायाधीकरण

बैदेशिक रोजगार न्यायाधीकरण, काठमाडौंको फैसलाउपर वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट
बैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा ६६ (२) अनुसार दायर हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको
संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर फैसला यसप्रकार छः

विपक्षीहरूले वैदेशिक रोजगारका लागि नेपालबाटै क्यानडा पठाइदिने र नेपालबाटै उक्त देशमा उडाइदिने भिषा लगाइ परमिट बनाइदिने भनी हामी र हाम्रा साथीभाइहरू जना ३६ सँग सक्कल राहदानी तथा नेपाली रुपैया २०,००,०००।—(बीस लाख रुपैयाँ) बुझिलिई आफ्नो अफिसको नगदी रसिद दिएको साथै निजको बैंक खातामा समेत जम्मा गरिदएका थियौं। तपाईंहरू ३ महिनामा उड्नुहुन्छ, सम्पर्कमा रहनुहोस् भनी झुक्याई २०६७ साल फागुनदेखि विदेशमा नपठाई ५ जनाको भिषा आयो भनी नक्कली भिषा दिई भागी हिडेको र मिति २०६८।०५।३१ मा सम्पर्क गरी तिमीहरूलाई विदेश पनि पठाउँदैनौं, रकमसमेत फिर्ता गर्दैनौं भनी धम्कीपूर्ण जवाफ दिएकोले यी ठगी गर्ने व्यक्तिहरूलाई पक्राउ गरी हामीहरूबाट बुझिलिएको रु.२०,००,०००।—(बीस लाख रुपैयाँ) र सोको कानूनबमोजिमको हर्जाना निज विपक्षीहरूबाट दिलाइ भराइ निजहरूलाई वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ बमोजिम हदैसम्मको सजाय गरी पाउँ भन्नेसमेत व्यहोराको केशवराज शर्मा, टेकनारायण शर्मा पौडेल र कुमार श्रीसले संयुक्तरूपमा वैदेशिक रोजगार विभागमा मिति २०६८।०६।०१ मा दिएको जाहेरी दरखास्त।

मेरो चाचा, भतिजा र भाईसँग नेपाल घुम्न आएको हुँ। उजुरीकर्ताहरू कसैलाई पनि चिनेको छैन। म वर्ल्ड सोलुसन कम्पनीको चिया पकाउने कामदार भएकोले के कसो भएको हो मलाई थाहा छैन। उक्त कम्पनीको डाइरेक्टर निलेश पाण्डे हुन् र हाल भारतमा नै काम गरी बस्छन्। पेस भएका रसिद र सोमा भएको दस्तखतबारे मलाई थाहा छैन। जाहेरीको व्यहोरा सबै झुट्टा हो। मैले वैदेशिक रोजगार व्यवसाय गर्ने अनुमति लिएको छैन भनी प्रतिवादी त्रिलोकीप्रसादले अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष मिति २०६८।०६।०२ मा गरेको बयान।

मेरो चाचा र भाइहरूसँग नेपाल घुम्न आएको हुँ। उजुरीकर्ताहरू कसैलाई पनि चिनेको छैन। मलाई वर्ल्ड सोलुसन कम्पनीको बारेमा केही थाहा छैन। उक्त कम्पनी कसले सञ्चालन गरेको हो, डाइरेक्टर को हो मलाई केही थाहा छैन। भिषा कपिहरू, रसिद, बैंक स्टेटमेन्टसमेतका कागजातका सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। जाहेरीको व्यहोरा सबै झुट्टा हो। मैले वैदेशिक रोजगार व्यवसाय गर्ने अनुमती लिएको छैन भनी प्रतिवादी मनोजकुमार अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष मिति २०६८।०६।०२ मा गरेको बयान।

मेरो चाचा, भतिजा र भाइसँग नेपाल घुम्न आएको हुँ। उजुरीकर्ताहरू कसैलाई पनि चिनेको छैन। वर्ल्ड सोलुसन कम्पनीको सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। उक्त कम्पनी कसले सञ्चालन गरेको हो, डाइरेक्टर को हो मलाई केही थाहा छैन। भिषा कपिहरू, रसिद, बैंक स्टेटमेन्टसमेतका कागजातका सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। जाहेरीको व्यहोरा सबै झुट्टा हो। मैले वैदेशिक रोजगार व्यवसाय गर्ने अनुमत लिएको छैन भनी प्रतिवादी मिथिलेश पटेलले अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष मिति २०६८।०६।०२ मा गरेको बयान।

मेरा भतिजाहरूसँग नेपाल घुम्न आएको हुँ। उजुरीकर्ताहरू कसैलाई पनि चिनेको छैन। वर्ल्ड सोलुसन कम्पनीको सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। उक्त कम्पनी कसले सञ्चालन गरेको

हो, डाइरेक्टर को हो मलाई केही थाहा छैन। भिषा कपिहरु, रसिद, बैंक स्टेटमेन्टसमेतका कागजातका सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। जाहेरीको व्यहोरा सबै झुट्टा हो। मैले वैदेशिक रोजगार व्यवसाय गर्ने अनुमती लिएको छैन भनी प्रतिवादी पशुपती राउतले अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष मिति २०६८।०६।०२ मा गरेको बयान।

हामीले पशुपती राउत, मनोजकुमारसमेत ४ जना विरुद्ध वैदेशिक रोजगार ठगीसम्बन्धी जाहेरी दिएको मुद्दामा निज प्रतिवादीहरुउपर आवश्यक कारवाही भै अनुसन्धान तहकिकात हुँदाखेरी निज प्रतिवादीहरुमध्ये पशुपती राउत र मनोजकुमार नाम गरेका व्यक्ति निर्दोष सावित देखिएको हुँदा निजहरुलाई थुनाबाट मुक्त गरिपाउँ भनी केशवराज, टेकनारायण शर्मा पौडेल र कुमार श्रीससमेतले मिति २०६८।०६।०२ मा वैदेशिक रोजगार विभागमा निवेदन दिई सोही मितिमा सनाखतसमेत गरेका।

विपक्षीहरुले मिति २०६७ साल फागुन १९ गतेका दिनदेखि म जाहेरवाला र हाम्रा साथीभाइहरुलाई वैदेशिक रोजगारका लागि तेस्रो मुलुक अर्जेन्टिना र क्यानडा पठाइदिन्छु भनी मसमेत जना २१ को सकल राहदानी लिई २०६८ साल भाद्र महिनासम्म आफ्नो अफिसको नगदी रसिद दिएको र हामीहरुले बैंक मार्फतसमेत रकम पठाएकोमा विपक्षीहरुले वैदेशिक रोजगारमा नपठाइ सम्पर्कसमेत नगरेको, नक्कली भिषा पेपरसमेत दिएको, हामीहरुलाई विदेश पनि नपठाएको, रकमसमेत फिर्ता नगरेको, ९ जना व्यक्तिहरुको नक्कली भिषा र टिकट दिई भागी भागी हिड्ने र उल्टै धम्की समेत दिने गरेकोले प्रतिवादीहरुलाई वैदेशिक रोजगार ऐन २०६४ बमोजिम हदैसम्म सजाय गरी हामीहरुको बिगो रु. १६,८०,०००।—(सोह लाख असी हजार रुपैयाँ) तथा सोको हर्जानासमेत दिलाइ पाउँ भन्नेसमेत व्यहोराको जाहेरवाला अशोककुमार सुनुवारले वैदेशिक रोजगार विभागमा मिति २०६८।०६।०५ मा दिएको जाहेरी दरखास्त।

प्रतिवादीहरु त्रिलोकीप्रसाद, पशुपती र मनोजकुमार World Solution का प्रतिनिधि भई नेपालमा थप रकम बुझ्नका लागि नक्कली भिषा र टिकट लिएर आएका हुन्। उनीहरुको बयान झुट्टा हो। उनीहरुको ठगी वारेमा पत्रकारबाट फोटो खिच्ने काम पनि भएको छ। त्रिलोकी र निकलेश पटेलको हकमा उनीहरुको World Solution को Marketing Director लेखिएको प्रमाणसमेत भएकोले यिनीहरु वैदेशिक रोजगारीका ठगी हुन्। उनीहरुलाई कारवाही गरी पाउँ भन्नेसमेत व्यहोराको जाहेरवाला केशवराज शर्माले अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष मिति २०६८।०६।०६ मा गरेको बकपत्र कागज।

मैले भारतीय कम्पनी World Solution र Dream Solution बाट क्यानडा जाने भनी रु. १६,८०,०००।—अर्पित पटेललगायतका निकलेश पटेल, निलेश पाण्डेका नाममा जम्मा गरिदिएको हो। व्यक्तिगतरूपमा जयस पटेल र निकलेश पटेललाई पोखरा र लखनउ बैंकमार्फत बुझाएको हो। त्रिलोकी प्रसादसमेतले गरेको बयान झुट्टा हो। त्रिलोकीसमेत नेपाल प्रतिनिधि भई नेपालमा रकम असुल गर्न आएका हुन्। भिषा पेपरहरु मेरो र मेरा साथीको इमेलबाट प्राप्त भएको

हो भन्नेसमेत व्यहोराको जाहेरवाला अशोककुमार सुनुवारले अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष मिति २०६८।०६।०६ मा गरेको बकपत्र कागज।

विपक्षीहरूले २०६७।११।१९ गतेदेखि म जाहेरवाला र हाम्रा साथीहरूलाई बैदेशिक रोजगारका लागि विदेश तेस्रो मुलुक क्यानडा र अर्जेन्टिना पठाइदिने भनी झुक्याइ रु. १५,००,०००।— र सकल राहदानी लिई आफ्नो कार्यालय रसिदमा भरपाई गरिदिएको र निज विपक्षीको खातामा हामीहरूले रकम दाखिलासमेत गरेकोमा विपक्षीहरूले बैदेशिक रोजगारमा नपठाई सम्पर्ककसमेत नगरेको, हामीहरूलाई विदेश पनि नपठाएको, रकमसमेत फिर्ता नगरेको, ११ जना व्यक्तिहरूको नक्कली भिषा र टिकट दिई भागभागी हिड्ने र उल्टै धम्कीसमेत दिने गरेकाले प्रतिवादीहरूलाई बैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ बमोजिम हदैसम्म सजाय गरी हामीहरूको बिगो रु. १५,००,०००।— (पन्ध्र लाख रुपैयाँ) तथा सोको ५०% ले हुने हर्जानासमेत दिलाइ पाउँ भन्नेसमेत व्यहोराको जाहेरवाला राज मण्डलले बैदेशिक रोजगार विभागमा मिति २०६८।०६।०८ मा दिएको जाहेरी दरखास्त।

उजुरीकर्ताहरू अशोककुमार सुनुवार र राजमण्डललाई मैले चिनेको छैन। मेरो चाचा, भतिजा र भाइसँग नेपाल घुम्न आएको हुँ। उजुरीकर्ताहरू कसैलाई पनि चिनेको छैन। वर्ल्ड सोलुसन कम्पनीको सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। भिषा कपिहरू, रसिद, बैंक स्टेटमेन्टसमेतका कागजातका सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। जाहेरीको व्यहोरा सबै झुट्टा हो। मैले बैदेशिक रोजगार व्यवसाय गर्ने अनुमती लिएको छैन भनी प्रतिवादी मिथिलेश पटेलले अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष मिति २०६८।०६।०८ मा गरेको बयान।

उजुरीकर्ताहरू अशोककुमार सुनुवार र राजमण्डललाई मैले चिनेको छैन। मैले निजहरूसँग कुनै पैसा लिएको छैन। म वर्ल्ड सोलुसन कम्पनीको चिया पकाउने कामदार भएकोले के कसो भएको हो मलाई केही थाहा छैन। निज जाहेरवालाहरूले दरखास्तसाथ पेस गरेका भिषा कपिहरू, रसिद, बैंक स्टेटमेन्टसमेतका कागजातका सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। रसिदहरूमा भएको दस्तखत कस्को हो मलाई थाहा छैन। मैले बैदेशिक रोजगार व्यवसाय गर्ने अनुमती लिएको छैन र हालसम्म बैदेशिक रोजगारमा पठाएको छैन भन्नेसमेत व्यहोराको प्रतिवादी त्रिलोकीप्रसादले अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष मिति २०६८।०६।०८ मा गरेको थप बयान।

उल्लेखित व्यहोराका जाहेरी दरखास्तहरू, प्रतिवादीहरूले गरेको बयान तथा जाहेरवालाहरूले पेस गरेका बैंक भौचर, नगदी रसिद भरपाईसमेतका मिसिल संलग्न कागजातहरूबाट प्रतावदीहरूको मिलोमतोमा जाहेरवालाहरूलाई बैदेशिक रोजगारीमा क्यानडा, अर्जेन्टिनासमेतका राष्ट्रहरूमा पठाइदिन्छु भनी निजहरूको सकल राहदानी लिई आ-आफ्नो अफिसहरू ड्रिम सोलुसन र वर्ल्ड सोलुसनको नगदी रसिद प्रयोग गरी विभन्न मितिमा रकम बुझेको साथै जाहेरवाला पीडितहरू समेतलाई प्रतिवादी निलेश पाण्डे, अर्पित पाण्डे, ड्रिम सोलुसनका जयसक्रान्ती भाइ पटेलका बैंक खातामा भारतीय स्टेट बैंकसमेतबाट रकम जम्मा गर्न लगाई

रकम लिई बैदेशिक रोजगारमा पठाउने भनी नक्कली भिषा, Confirmation for Reservation, नक्कली हवाई टिकट, करारपत्रसमेतका नक्कली कागजात दिई बैदेशिक रोजगारमा जाहेरवालाहरूलाई नपठाइ बैदेशिक रोजगारका नाममा आवश्यक इजाजतपत्रसमेत नभएका प्रतिवादीहरूले जाहेरवालाहरूलाई झुटो आश्वासन दिई प्रलोभन देखाइ बैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा १० र ४३ बमोजिमको सक्कुरमा प्रतिवादीहरू निलेश पाण्डे, त्रिलोकीप्रसाद, निकलेश पटेल भन्ने मिथिलेश पटेल, पशुपती रावत, मनोजकुमार, जयसक्रान्ती भाइ पटेल, अर्पित पटेललाई ऐ. ऐनको दफा ४३ बमोजिम हदैसम्म सजाय गरी प्रतिवादीहरूबाट जाहेरवालाहरूको बिगो रु. ५१,८०,०००।— तथा सोको ५०% ले हुने हर्जाना रु. २५,९०,०००।— समेत जम्मा रु. ७७,७०,०००।— (सतहत्तर लाख सत्तरी हजार) दिलाइ भराइ पाऊँ भन्नेसमेत व्यहोराको मिति २०६८।०६।३० मा वैदेशिक न्यायाधिकरणमा पेस गरिएको अभियोगपत्र।

म जाहेरवालाहरू कसैलाई पनि चिन्दैन। जाहेरीमा लेखिएबमोजिम मैले कसैलाई बैदेशिक रोजगारमा पठाउन भनी रकम लिएको होइन, छैन। म पशुपतीनाथको दर्शनको लागि नेपाल आएको हुँ। म कुनै कम्पनीको सञ्चालक पनि होइन। मसमेतलाई कुटपीट गरी झुटो जाहेरी दिएका हुन्। जाहेरीसाथ पेस भएका रिसिष्टहरूका सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। रिसिष्टमा भएका हस्ताक्षर मेरा होइनन्। म ठेलामा चिया बनाउने काम गर्ने भएकोले वर्ल्ड सोलुसन कम्पनीमा पनि अर्डरअनुसार चिया पुऱ्याउने गर्थे। म वर्ल्ड सोलुसन कम्पनीको प्रतिनिधि भई नेपाल आएको होइन। नक्कली भिषा तथा टिकटका सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। जाहेरवालाहरू अशोककुमार सुनुवार केशवराज शर्माले गरेको बयानको व्यहोरा झुट्टा हो। जाहेरीसाथ पेस भएका भौचरका फोटोकपिहरूका बारेमा मलाई केही थाहा छैन। मलाई बैदेशिक रोजगार सम्बन्धी केही थाहा छैन। मैले विदेश रोजगारमा पठाउन भनी कसैसँग रकम लिएको पनि छैन। मउपरको अभियोग दाबी झुट्टा हो। मैले अभियोग दाबीबमोजिम कसुर अपराध नगरेको हुँदा सजाय पाउनु पर्ने होइन भन्नेसमेत व्यहोराको प्रतिवादी त्रिलोकीप्रसादले शुरू न्यायाधिकरणसमक्ष मिति २०६८।३०।०२ मा गरेको बयान।

म जाहेरवालाहरू कसैलाई पनि चिन्दैन। जाहेरीमा लेखिएबमोजिम मैले कसैलाई बैदेशिक रोजगारमा पठाउन भनी रकम लिएको होइन, छैन। म पशुपतीनाथको दर्शनको लागि नेपाल आएको बेलामा मसमेतलाई पक्राउ गरी कुटपीट गरी जाहेरी दिएका हुन्। जाहेरीसाथ पेस भएका रिसिष्टहरूका सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। रिसिष्टमा भएका हस्ताक्षर मेरा होइनन्। नक्कली भिषा तथा टिकटका सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन। जाहेरवालाहरू अशोककुमार सुनुवार र केशवराज शर्माले गरेको बयानको व्यहोरा झुट्टा हो। जाहेरीसाथ पेस भएका भौचरका फोटोकपिहरूका बारेमा मलाई केही थाहा छैन। मलाई बैदेशिक रोजगारसम्बन्धी केही थाहा छैन। मैले अभियोग दाबीबमोजिम कसुर अपराध नगरेको हुँदा सजाय पाउनु पर्ने होइन भन्नेसमेत

व्यहोराको प्रतिवादी मिथिलेश पटेलले शुरू न्यायाधिकरणसमक्ष मिति २०६८।०६।३० मा गरेको बयान।

जाहेरवालाहरु केशवराज शर्मा, अशोक सुनुवार, कुमार श्रीस, टेकनारायण शर्मा पौडेल र राज मण्डललाई उपस्थित गराइदिनु हुन भनी बैदेशिक रोजगार विभागमा पत्राचार गरिएकोमा उपस्थित नगराएकोले निजहरुका नाउँमा अ.वं. ११५ नं. बमोजिम म्याद जारी गर्दा र राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा सूचना प्रकाशित गर्दासमेत उपस्थित नभएको।

प्रतिवादीहरुले आरोपित कसुरमा इन्कार रही बयान गरेको, साक्षीको बकपत्रद्वारा वादीले दाबी समर्थन गराउन र ठोस सबुद प्रमाण गुजार्न नसकेको एवं प्रतिवादीहरुउपरको अभियोग शङ्काहित तवरबाट प्रमाणित गर्न सकेको नदेखिदा प्रतिवादीहरुले आरोपित कसुरबाट सफाई पाउने ठहर्छ भन्नेसमेत व्यहोराको बैदेशिक रोजगार न्यायाधीकरणको मिति २०६९।०३।३१ को फैसला।

प्रतिवादीहरुले बैदेशिक रोजगारको लागि क्यानडा पठाउने भनी रकम लिएको, भिषा र टिकट आएको भनी दिएकोमा सो कागज नक्कली रहेको, रकम फिर्ता माग गर्दा नदिएको भन्ने जाहेरी व्यहोरा रहेको छ। अनुसन्धानको क्रममा कागज गर्ने केशवराज शर्माले World Solution कम्पनीका प्रतिनिधि बताउने प्र. त्रिलोकीप्रसाद, निलेश पाण्डे र निकलेशप्रसाद पटेल भन्ने मिथिलेश पटेललाई क्यानडा रोजगारीमा पठाउने भनी रकम दिएको र जाहेरवाला अशोककुमारको कागजमा नेपाल प्रतिनिधि बनी रकम लिन आएका प्रतिवादी त्रिलोकी प्रसादसमेतलाई रु १८ लाख बुझाएको उल्लेख भएको देखिन्छ। प्रतिवादीहरु World Solution कम्पनीसँग सम्बन्धित रहेको, जाहेरी, जाहेरवालाहरुको कागज तथा प्रतिवादी त्रिलोकीप्रसादको बयानबाट बैदेशिक रोजगारमा पठाउने भनी रकम लिएको भारतीय स्टेट बैंकको भौचरहरुबाट देखिएको र बैदेशिक रोजगारमा नपठाइ रकमसमेत नदिई कसुर गरेको भन्ने प्रष्ट देखिएकोमा आरोपित कसुरबाट प्रतिवादीहरुलाई सफाई दिएको बैदेशिक रोजगार न्यायाधीकरणको फैसलामा बैदेशिक रोजगार ऐन, ०६४ को दफा १० र ४३ को व्याख्यात्मक त्रुटी भएको देखिँदा उक्त फैसला बदर गरी प्रतिवादीहरुलाई अभियोग माग दाबीबमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्नेसमेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट यस अदालतमा पर्न आएको पुनरावेदनपत्र।

नियमबमोजिम आजको दैनिक मुद्दा पेसी सूचीमा चढी निर्णयार्थ इजलाससमक्ष पेस हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको सुरु एवं रेकर्ड मिसिलसमेतको अध्ययन गरी पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री गोपाल लामिछानेले प्रतिवादीहरु World Solution कम्पनीसँग सम्बन्धित रहेको, जाहेरी, जाहेरवालाहरुको कागज तथा प्रतिवादी त्रिलोकीप्रसादको बयानबाट बैदेशिक रोजगारमा पठाउने भनी रकम लिएको देखिएको र सो तथ्यलाई भारतीय स्टेट बैंकको भौचरहरुले पुष्टि समेत गरेको अवस्थामा प्रतिवादीहरुलाई आरोपित कसुरबाट सफाई दिएको बैदेशिक रोजगार न्यायाधीकरणको फैसलामा बैदेशिक रोजगार ऐन, ०६४ को दफा १०

र ४३ को व्याख्यात्मक त्रुटी भएको देखिँदा उक्त फैसला बदर गरी प्रतिवादीहरूलाई अभियोग माग दाबीबमोजिम सजाय हुनु पर्छ भनी प्रस्तुत गर्नुभएको बहस जिकिरसमेत सुनियो।

उल्लिखित बहस जिकिरसमेतको सन्दर्भमा बैदेशिक रोजगार न्यायाधीकरणको फैसला मिलेको छ, छैन र वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर पुग्ने नपुग्ने के रहेछ सो सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा World Solution मार्फत बैदेशिक रोजगारमा क्यानडा र अर्जेन्टिना पठाइदिने भनी नेपालमा आई विभिन्न दरमा जाहेरवालाहरूबाट रकम उठाइ रिसिप्टसमेत दिई हवाई टिकट र रोजगारी करारपत्रसमेत देखाई बैदेशिक रोजगारमा पठाएको अवस्था नदेखिँदा प्रतिवादीहरू निलेश पाण्डे, त्रिलोकीप्रसाद, निकलेश पटेल भन्ने मिथिलेश पटेल, पशुपती रावत, मनोजकुमार, जयसक्रान्ती भाइ पटेल, अर्पित पटेललाई बैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा १० र ४३ अन्तर्गतको कसुरमा ऐ. ऐनको दफा ४३ बमोजिम सजाय गरी र जाहेरवालाहरूबाट लिएको रु. ५१,८०,०००।—तथा सोको ५०% ले हुने हर्जाना रु. २५,९०,०००।—समेत जम्मा रु. ७७,७०,०००।— जाहेरवालाहरूलाई प्रतिवादीहरूबाट दिलाई भराई पाउँ भन्ने अभियोगपत्र माग दावी रहेको प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीहरूलाई अभियोग माग दावीबाट सफाई दिने ठहर्न्याई शुरू बैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणले फैसला गरे उपर चित्त नबुझाई वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट प्रस्तुत पुनरावेदन परेको अवस्था रहेछ।

उल्लिखित तथ्य एवं पुनरावेदन जिकिर रहेको प्रस्तुत मुद्दामा बैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणको फैसला मिलेको छ छैन र वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट पर्न आएको प्रस्तुत पुनरावेदन जिकिर पुग्ने नपुग्ने के रहेछ सो सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा वादी नेपाल सरकारले आफ्नो पुनरावेदन जिकिरमा मुलतः प्रतिवादीहरूले बैदेशिक रोजगारको लागि क्यानडा पठाउने भनी रकम लिएको, भिषा र टिकट आएको भने पनि सो नक्कली रहेको, रकम फिर्ता माग गर्दा नदिएको भन्ने जाहेरी व्यहोरालाई अनुसन्धानको क्रममा कागज गर्दा जाहेरवाला केशवराज शर्मास तथा अशोक कुमारसमेतले World Solution कम्पनीका प्रतिनिधि बताउने प्र. त्रिलोकीप्रसाद, निलेश पाण्डे र निकलेशप्रसाद पटेल भन्ने मिथिलेश पटेललाई क्यानडा रोजगारीमा पठाउने भनी रकम दिएको र नेपाल प्रतिनिधि बनी रकम लिन आएका प्रतिवादी त्रिलोकी प्रसादसमेतलाई रु १८ लाख बुझाएको भन्ने उल्लेख गरी पुष्टि गरेको, प्रतिवादीहरू World Solution कम्पनीसँग सम्बन्धित रहेको, जाहेरी, जाहेरवालाहरूको कागज तथा प्रतिवादी त्रिलोकीप्रसादको बयानबाट बैदेशिक रोजगारमा पठाउने भनी रकम लिएको भन्ने देखिँएको सो कुरालाई भारतीय स्टेट बैंकको भौचरहरूले पुष्टि गरेको अवस्थामा प्रतिवादीहरूलाई सफाई दिएको बैदेशिक रोजगार न्यायाधीकरणको फैसला बैदेशिक रोजगार ऐन, ०६४ को दफा १० र ४३ को व्याख्यात्मक त्रुटी भएको भन्ने जिकिर लिएको देखिँन्छ।

मिसिल अध्ययन गरी हेर्दा यी प्रतिवादीहरूउपर केशवराज शर्मा, टेकनारायण शर्मा पौडेल तथा कुमार श्रीसले २०६८।६।१, अशोककुमार सुनवारले २०६८।६।५ तथा राज मण्डलले २०६८।६।८ मा अलग अलगरूपमा वैदेशिक रोजगार विभागमा वैदेशिक रोजगार ठगीको जाहेरी दिएको पाइन्छ। प्रतिवादी त्रिलोकी प्रसाद, मनोजकुमार मिथिलेश पटेल तथा पशुपति राउतले जाहेरवालाहरूलाई नचिनेको, World Solution कम्पनीको सम्बन्धमा थाहा नभएको तथा जाहेरवालाहरूले पेश गरेको भिषा कपीहरू, रसिद, बैंक स्टेटमेन्टका सम्बन्धमा केही थाहा नभएको भनी अनुसन्धान अधिकारी समक्ष कसूर अपराधमा इन्कार रही वयान गरेको पाइन्छ भने प्रतिवादी मध्येका त्रिलोकी प्रसाद र मिथिलेश पटेलले वैदेशिक रोजगारमा पठाउन कसैसँग रकम नलिएको, पशुपति दर्शनको लागि नेपाल आएको, जाहेरीसाथ पेश भएको भिषा, टिकट तथा भौचरका सम्बन्धमा थाहा जानकारी नभएको भनी न्यायाधिकरण समक्ष उपस्थित भइ कसूर अपराधमा इन्कार रही वयान गरेको देखिन्छ। प्रतिवादीहरू त्रिलोकीप्रसाद, पशुपती र मनोजकुमार World Solution का प्रतिनिधि भई नेपालमा थप रकम बुझ्नका लागि नक्कली भिषा र टिकट लिएर आएका हुन्। उनीहरूको बयान झुठो हो। त्रिलोकी र निक्लेश पटेलको साथमा World Solution को Marketing Director लेखिएको प्रमाणसमेत भएकोले यिनीहरू वैदेशिक रोजगारीका ठगी हुन् भनी जाहेरवाला केशवराज शर्माले तथा मैले भारतीय कम्पनी World Solution र Dream Solution बाट क्यानडा जाने भनी रु. १६,८०,०००।—अर्पित पटेललगायतका निक्लेश पटेल, निलेश पाण्डेका नाममा जम्मा गरिदिएको हो। व्यक्तिगतरूपमा जयस पटेल र निक्लेश पटेललाई पोखरा र लखनउ बैंकमार्फत बुझाएको हो। त्रिलोकी प्रसादसमेतले गरेको बयान झुठो हो। त्रिलोकीसमेत नेपाल प्रतिनिधि भई नेपालमा रकम असुल गर्न आएका हुन्। भिषा पेपरहरू मेरो र मेरा साथीको इमेलबाट प्राप्त भएको हो भनी जाहेरवाला अशोककुमार सुनुवारले अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष वयान गरेको देखिए पनि सो वयान व्यहोराको पुष्ट्याई हुने कुनै वस्तुनिष्ठ आधार प्रमाण गुजार्न सकेको देखिँदैन। निज जाहेरवालाहरू न्यायाधिकरणको आदेशानुसार न्यायाधिकरणमा उपस्थित नभएकोले निजहरूलाई उपस्थित गराइदिनु भनी वैदेशिक रोजगार विभागमा पत्राचार गरिएकोमा उपस्थित नगराएकोले निजहरूको नाउँमा अ. वं. ११५ नं वमोजिमको म्याद एवं राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा सूचना प्रकाशित गर्दा समेत न्यायाधिकरणमा उपस्थित भइ वकपत्र गरी जाहेरी व्यहोरालाई पुष्टि गर्न सकेको अवस्था देखिँदैन। प्रतिवादीहरू मध्ये पशुपति राउत र मनोजकुमार निर्दोष सावित देखिएको हुँदा निजहरूलाई थुनामुक्त गरी पाउँ भनी जाहेरवालाहरू केशवराज शर्मा टेक नारायण शर्मा पौडेल र कुमार श्रीस समेतले २०६८।६।२ मा वैदेशिक रोजगार विभागमा निवेदन दिइ सनाखत समेत गरेको शुरु मिसिल संलग्न कागजातबाट देखिँन्छ।

सो को अलावा क्रेडिट जनिएका भारतीय स्टेट बैंकका केही भौचरहरू जाहेरीसाथ पेस भएको देखिए तापनि उक्त भौचरहरूबाट के कसरी र कुन प्रयोजनका लागि यी प्रतिवादीहरूका

नाउँमा रकम जम्मा भएको हो मिसिल संलग्न कागजातहरूबाट स्पष्ट देखिएको छैन भने सो भौचरको सक्कल प्रतिसमेत न्यायाधिकरणसमक्ष वादी पक्षले पेस गर्न सकेको देखिँदैन। फौजदारी मुद्दामा आरोप लगाउनु मात्र पर्याप्त हुँदैन सो आरोप पुष्टि हुने भरपर्दो र वस्तुनिष्ठ प्रमाण समेत वादी पक्षले गुजार्न सक्नु पर्दछ। प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीहरूले आरोपित कसूर गरेका रहेछन् भनी मान्न मिल्ने सम्मको ठोस एवं वस्तुनिष्ठ प्रमाण वादी पक्षले गुजार्न सकेको देखिँदैन।

अतः प्रतिवादीहरूले आरोपित कसुरमा इन्कार रही बयान गरेको, साक्षीको बकपत्रद्वारा वादीले दाबी समर्थन गराउन र ठोस सबुद प्रमाण गुजार्न नसकेको एवं प्रतिवादीहरू उपरको अभियोग शङ्का रहित तवरबाट प्रमाणित गर्न नसकेको समेतका उल्लिखित आधार र कारणबाट प्रतिवादीहरूलाई आरोपित कसूरबाट सफाई दिने ठहर्‍याई भएको वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट भएको मिति २०६९।३।३१ को फैसला मिलेकै देखिँदा सो सदर हुने ठहर्छ। वादी नेपाल सरकारको प्रस्तुत पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्तैन। दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाई दिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत (उपसचिव) :- हरिकृष्ण श्रेष्ठ

कम्प्युटर अपरेटर :- गीता घिमिरे

इति संवत् २०७२ साल पुष २ गते रोज ५ शुभम् ।